

Манько Євгенія Сергіївна,

головний судовий експерт з контролю якості та метрологічного забезпечення Сумського НДЕКЦ МВС України

«ВНУТРІШНЄ ПЕРЕКОНАННЯ» ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПОЧЕРКОЗНАВЧИХ ЕКСПЕРТИЗ

Поняття «внутрішнє переконання» використовується в багатьох нормативно-правових актах та науковій літературі. Так, Цивільний-процесуальний кодекс закріплює норму, про те, що слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд за своїм внутрішнім переконанням оцінюють докази [1, ст. 94]. Суд також оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному, об'єктивному та безпосередньому дослідженні наявних у справі доказів [1, ст. 89]. Відповідно до статей 80 та 388, Кримінального процесуального кодексу, питання про достатність доказів для встановлення обставин, що мають значення для справи, суд вирішує відповідно до свого внутрішнього переконання [2, ст. 80], присяжні при вирішенні питань керуються законом, своїм внутрішнім переконанням і совістю [2, ст. 388]. Аналогічні норми існують в Господарському процесуальному кодексі України [3, ст. 79], в Кодексі адміністративного судочинства України [4, ст. 76] та Кодексі про адміністративні правопорушення. Але в жодній з вищезазначених норм не закріплено визначення поняття «внутрішнє переконання».

Науковці також багато уваги приділяли цьому питанню, що виразилося в працях Ю.М.Грошевий, В. Ф. Бохан, Н.Л. Гранат, Ю.Н. Погібко, О.К. Черновський, М. М. Михеєнко, Ю. К. Орлов, В.Е. Коновалов, В.Ю. Шепітько, С.Я. Фурса, Т.С. Нешик, О.М. Гумін, Г.М. Резнік, П.А. Лупинська. Але всі вони розглядали «внутрішнє переконання» через призму оцінки доказів.

Темі внутрішнього переконання судового присвячено менше наукових праць, чим підкреслена актуальність обраної тематики. Проблематикою даного питання займалися Р.С. Белкін, В.П. Колмаков, Т.В. Авер'янова, В.Д. Арсеньєв, Г.В. Кудрявцева, О.Р. Шляхов, Н.І. Клименко, Л.Г. Бордюгов, З.С. Меленевська, Є.Ю. Свобода, А.І. Шаботенко. Хоча законодавчого відображення поняття «внутрішнє переконання судового експерта» не знайшло до сьогодні.

Перш за все потрібно дати визначення поняттям «переконання» та «внутрішнього переконання». Академічний тлумачний словник української мови визначає термін «переконання» як тверду впевненість, певність у чому-не-будь, віру в щось, а також як тверду міцно усталену думку про що-небудь, погляд на щось [5, с. 200].

В.Е. Коновалова та В.Ю. Шепітько вважають, що поняття «внутрішнє переконання» за своїм змістом виражає суб'єктивну впевненість відповідно до суб'єктивної оцінки об'єктивно існуючих обставин або фактів [6, с. 110].

Що ж стосується дефініції поняття «внутрішнє переконання експерта», то на думку автора найбільш точно визначення наводить Н.І. Клименко, яка вважає, що внутрішнє переконання - це досягнення доведеності якогось положення, коли експерт вважає вирішеним поставлене перед ним завдання, його переконання в істинності або неправильності отриманих результатів ґрунтується на знанні достатньої підстави [7, с. 119].

Як вже зазначалося, поняття «внутрішнє переконання» не вживається в нормативно-правових актах, які регулюють експертну діяльність. Не зважаючи на це, в багатьох видах експертних досліджень, в тому числі ідентифікаційних, при оцінці результатів проведеного дослідження та прийнятті рішення експертом, цьому поняттю відводиться вагома роль.

З.С. Меленевська, Є.Ю. Свобода, А.І. Шаботенко, розглядаючи математичні методи судово-почеркознавчої експертизи, стверджують, що математичні методики носять допоміжний характер і результати їх застосування повинні оцінюватися експертом у сукупності з усіма даними проведеного дослідження за внутрішнім переконанням [8, с. 59].

Інші вчені, говорячи про ідентифікаційні почеркознавчі дослідження зазначають: «Після того, як експерти, в результаті проведених досліджень, виявили та оцінили ідентифікаційну сукупність ознак, у них повинно скластися внутрішнє переконання в тому, що ознаки виявлені ними повністю і правильно, що їм дана вірна оцінка. Після формування такого переконання, яке представляє собою створену, обґрунтованими фактами та досягнуту шляхом логічного аналізу, впевненість, є підстави зробити висновок» [9, с.59].

Також поняття «внутрішнє переконання» часто використовується, говорячи про ймовірну форму висновку експерта-почеркознавця.

В основі ймовірного висновку лежать такі критерії: 1) ступінь впевненості експерта в правильності зробленої ним оцінки виявленої сукупності ознак, оцінки окремих ознак і їх ідентифікаційної значущості; 2) ступінь наукової обґрунтованості, значущості сукупності виявлених ознак [10, с. 150].

Отже, на основі викладеного можемо зробити висновок, про те, що поняття «внутрішнього переконання» широко використовується в нормативно-правових актах та в наукових працях вчених. Але, частіше це поняття розглядається через призму оцінки доказів компетентними

органами. Внутрішньому переконанню судового експерта присвячено менше робіт, чим підкреслюється актуальність обраної тематики. В нормативно-правових актах, які регулюють експертну діяльність, дефініція поняття «внутрішнє переконання експерта» відсутня. Не зважаючи на це, в теорії експертного дослідження поняття «внутрішнього переконання» відіграє вагомий роль при прийнятті експертних рішень, при застосуванні математичних методик, при оцінці ідентифікаційних ознак, при формуванні ймовірного висновку.

Список використаних джерел

1. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
3. Господарський процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.
3. Кодекс адміністративного судочинства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
4. Словник української мови : в 11 т. Т. 6. 1975. С. 200.
5. Коновалова В.Е. Основы юридической психологии: [учебник] / В.Е. Коновалова, В.Ю. Шепитько. Х. : Одиссей, 2005. 352 с.
6. Клименко Н.І. Загальна теорія судової експертології: монографія / [Н.І. Клименко; ДонДУУ]. – Тернопіль: Видавництво «Крок», 2018. – 262с.
7. Меленевська З.С. Судово-почерковзнавча експертиза: Навч.-метод. Посіб. / З.С. Меленевська, Є.Ю. Свобода, А.І. Шаботенко; За аг. Ред.. І.П. Красюка. – Укр. Центр духовн. Культури, 2007. – 280с.
8. Добровольская Е.Д. Судебно-почерковедческая экспертиза / Е.Д. Добровольская, А.И. Манцветова, В.Ф. Орлова. М. : Юрид. лит., 1971.
9. Почерковедческая экспертиза : курс лекций. Волгоград : ВЮИ МВД России, 1999. 200 с.